וועטער:
טיילוויין וואלקנדיק און קיל

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

דאס אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

זון אויפגאנג — 5.53.
זון אונטערגאנג — 6.57.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאָג

Vol. 21, No. 209. Wednesday, Sept. 16, 1931.

Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאָג חוץ שבת און זונטאָג

מיטוואך ה'תשרי, תרצ"ב.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

אנב-אורדא

פון מארק

פאר זיך און פאר לייטן

אידן זוינען דאס אלטרואיסטישסטע פאלק אויף דער וועלט, קיין זאך טועז זיי ניט פאר זיך, — אלץ פאר לייטן.

אידן זוכן רק מ י ס י ע: זיי גריבלען זיך תמיד אין דער פראגע, צו־ליב וואס זיי לעבן אויף דער וועלט, און אז זיי אין געשיינקט געווארן דאס ביסל לעבן, איז עס מסתמא דערפאר, ווייל זיי דארפן עפעס דערפילן א מיסיע.

דער מיסיע געדאנק ציט זיך איבער דער גאנצער אידישער געשיכטע, ביז היינטיגן טאג, און ער האט לעצטנס אנגעטאפט אפילו די עקסטרעם ראדי־קאלסטע אידישע קרייזן.

אוואדע קלאמערן זיך די אסימילא־טארישע רעפארמער אן א מיסיע, א רע־ליגיעזער מיסיע פאר׳ן אידישן פאלק — זיי האבן קיין אנדער ברירה ניט: ווען ניט זיי מיסיע, האט דאך זייער "יודא־אזם" קיין זינען ניט, און אז דעם ביסל אידישקייט מוזן זיי נעבאך האלטן זיך ווייל מען לאזט עס ניט אראפארבן פון זיך. — די גויאים לאזן ניט!

אבער אפילו די עקסטרעם נאציאנא־ליסטישע ציוניסטן לאזן ניט ארויס די מיסיע פון זינען, — אט, הייסט עס, ניט אונז א געלעגנהייט אין פאלעסטי־נע, אין מיר וועלן אויף וויינן, וואס מיר קאנען אויפטאן פאר דער מעשהייט!

* * *

אויב, אבער מיר טוען זאכן פאר דער וועלט בכלל שטרייבנען מיר אן באזונ־דערע אונזערע כחות פאר די אנטיסע־מיטן!

וואס מיר זאלן ניט טאן, אז די ער־שטע זאך וואס מיר באטראכטן, — וואס וועלן די אנטיסעמיטן דערויף זאגן דארפן. לכמל, אידן וועלן פאר־מערם: — אווארדע דארפן זיי, כדי די אנטיסעמיטן זאלן צו אונז ניט האבן קיין טענות, אז מיר כאפן ארויס די שטאטיקע אפזיצעס פון זיי.

דארפן אידן ניין אין אויוועריס־טעטן? — זיכער, דו ביסט אן גויאים ניט זאגן, אז מיר זונדערן זיך אפ פון זיי. דערפאר טאקע דארפן אידן אויך ניין אין די גויאישע קלובן און ספארט פארר איינען.

זיי זאגן אז עס זיינען שוין צופיל אידן אין די אויוועריס־טעטן? דארף מען אנפירן א פראפאגאנדע אז אידן זאלן זיך ניט רייסן אין די אויוועריס־טעטן.

זיי ווילן ניט ליידן וואס אידן קריכן אין זייערע קלובן אז פאפרט פארא־נען? מוז מען למען־השם אויסגעפינען וואס זיי ווילן.

דאס זעלבע מיט אלע געביטן פון דער פרנסה, אויב מען דערט ביי אונז וועגן איבערבויען דאס עקאנאמישע לעבן פון די אידישע מאסן אויף געזונטערע יסו־דות, האלט מען אין איין קוקן אויף די אנטיסעמיטן, וואס וועלן זיי דערויף זאגן...

* * *

די אידישע פרעסע, וואס ווערט פאקי־טיש געלייענט בלויז פון אידן, קאן זיך נאך פארגינען צו פארלאנדלען אינער־לאכע אידישע פראבלעמען, און אז אנ־דערשואל — נאנץ אפנהארציג.

זעט אבער די ענגליש־אידישע פרע־סע איר איר גאנצער בלוטארימקייט!

דארטן האט מען דאך מורא, טאמער קוקט ווען א נוי אין איר אריין, און דערפאר נעפינט איר דארטן כמעט גאר־נישט אויסער אפאלעטיק, אויספיר־וונגען פון די אידן לגבי די גויאים.

זייער הייפאט אויפגאבע איז אויסצו־פינען זיך פאר דער וועלט מיט די אי־דישע שיינע מענשן, — און וואו ס'איז נאר א שיינער מענש אויף דער וועלט, זוכט מען אים צו פארארידיט און אנ־טאן אים א יאהרעלעך.

און אויב זיי דערלאנגען א שטיק "ייאיגיים", אין עס אויך בלויז דער־פאר, ווייל דאס איז א לייטישער ענין, וואס נעפינט חן׳און לייטזעליקייט אין די אויגן פון דער וועלט.

און נאך די צייטונגען קומט עס אויס, אז אידן זיינען הויפטזאכלאך אויף דער וועלט ניט חלילה צוליב זיך, נאר כדי צו פארזארגן די וועלט מיט גרויסע מענשן און צו זיין פאר זיי א מוסטער פון פיינקייט...

* * *

האבן מיר שוין דא ביי אן אנדער געלעגנהייט באטראכט, ווי דאס אלץ ווירקט ניט אויף דער אפשוואכונג פונם אנטיסעמיטיזם, וועלכער האלט זיך, אדרבא, בסדר אין איין פארשטארקן.

און מיר זיינען אויך נעקומען צום באשלוס, אז זיי מאנג ברענען אויפן פייער, די אנטיסעמיטן, און מיר וועלן זיך גיין אונזער וועג.

מיין איך, אז ס'איז אונזער צייט אי־בערצובייטן אונזער נאנצע נאציאנאלע לעבנס פילאזאפיע, און פונקט ווי יע־דער יחיד פון אונז לעצט הויפטזאכלאך צוליב זיך, זאלן מיר דאס זעלבע אויך טאן ווי א פאלק.

אויב מיר דארפן איבערבויען אונזער לעבן אויף נייע יסודות, פראדוקטיווי־זירן אונזערע מאסן, געזונט מאכן אונ־זערע עקאנאמישע יסודות, — טא לאז מיר עס טאן צוערשט צוליב זיך אליין, טראכטנדיק ווייניגער פון דער וועלט, וואס ווייל זייער שטארקט ניט אונזערע טובות.

* * *

לאמיר ארייננקוקן אין אונזער איינע־נעם לעבן און מאכן א גרינדלאכע אי־בערטרייכונג, — מיר דארפן עס א סך נויטיקער פאר זיך אליין, ווי פאר אנדערע.

און אז מיר ריידן דאך צווישן זיך, מאנג מיר אויסזאגן דעם אמת, — ס'איז דא וואס צו טרייסלען און וואס צו ראשען. — הלואי וואלט עס אזוי ניט געווען...

די וועלט זארגט זיך וועגן אונז בלויז אויף אזויפיל, אויף וויפל מיר קריכן איר אין די ביינער. איז שוין צייט, אז מיר זאלן א טראכט טאן וועגן זיך אליין מיר דארפן אויפטאן אויף אנדערע אין דער אלגעמיינער פאלק אויף דער וועלט, קיין זאך טועז זיי ניט פאר זיך, — אלץ פאר לייטן.

אידן זוכן רק מ י ס י ע: זיי גריבלען זיך תמיד אין דער פראגע, צו־ליב וואס זיי לעבן אויף דער וועלט, און אז זיי אין געשיינקט געווארן דאס ביסל לעבן, איז עס מסתמא דערפאר, ווייל זיי דארפן עפעס דערפילן א מיסיע.

דער מיסיע געדאנק ציט זיך איבער דער גאנצער אידישער געשיכטע, ביז היינטיגן טאג, און ער האט לעצטנס אנגעטאפט אפילו די עקסטרעם ראדי־קאלסטע אידישע קרייזן.

אוואדע קלאמערן זיך די אסימילא־טארישע רעפארמער אן א מיסיע, א רע־ליגיעזער מיסיע פאר׳ן אידישן פאלק — זיי האבן קיין אנדער ברירה ניט: ווען ניט די מיסיע, האט דאך זייער "יודא־אזם" קיין זינען ניט, און אז דעם ביסל אידישקייט מוזן זיי נעבאך האלטן זיך ווייל מען לאזט עס ניט אראפארבן פון זיך. — די גויאים לאזן ניט!

אבער אפילו די עקסטרעם נאציאנא־ליסטישע ציוניסטן לאזן ניט ארויס די מיסיע פון זינען, — אט, הייסט עס, ניט אונז א געלעגנהייט אין פאלעסטי־נע, אין מיר וועלן אויף וויינן, וואס מיר קאנען אויפטאן פאר דער מעשהייט!

* * *

אויב, אבער מיר טוען זאכן פאר דער וועלט בכלל שטרייבנען מיר אן באזונ־דערע אונזערע כחות פאר די אנטיסע־מיטן!

וואס מיר זאלן ניט טאן, אז די ער־שטע זאך וואס מיר באטראכטן, — וואס וועלן די אנטיסעמיטן דערויף זאגן דארפן. לכמל, אידן וועלן פאר־מערם: — אווארדע דארפן זיי, כדי די אנטיסעמיטן זאלן צו אונז ניט האבן קיין טענות, אז מיר כאפן ארויס די שטאטיקע אפזיצעס פון זיי.

דארפן אידן ניין אין אויוועריס־טעטן? — זיכער, דו ביסט אן גויאים ניט זאגן, אז מיר זונדערן זיך אפ פון זיי. דערפאר טאקע דארפן אידן אויך ניין אין די גויאישע קלובן און ספארט פאר־איינען.

זיי זאגן אז עס זיינען שוין צופיל אידן אין די אויוועריס־טעטן? דארף מען אנפירן א פראפאגאנדע אז אידן זאלן זיך ניט רייסן אין די אויוועריס־טעטן.

זיי ווילן ניט ליידן וואס אידן קריכן אין זייערע קלובן אז פאפרט פארא־נען? מוז מען למען־השם אויסגעפינען וואס זיי ווילן.

דאס זעלבע מיט אלע געביטן פון פרנסה, אויב מען דערט ביי אונז וועגן איבערבויען דאס עקאנאמישע לעבן פון די אידישע מאסן אויף געזונטערע יסו־דות, האלט מען אין איין קוקן אויף די אנטיסעמיטן, וואס וועלן זיי דערויף זאגן...

* * *

די אידישע פרעסע, וואס ווערט פאקי־טיש געלייענט בלויז פון אידן, קאן זיך נאך פארגינען צו פארלאנדלען אינער־לאכע אידישע פראבלעמען, און אז אנ־דערשואל — נאנץ אפנהארציג.

זעט אבער די ענגליש־אידישע פרע־סע איר איר גאנצער בלוטארימקייט!

דארטן האט מען דאך מורא, טאמער קוקט ווען א נוי אין איר אריין, און דערפאר גע

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

אידישע פארמערס, וואָס לויפן פון פייער אין פלאַם

די לאַגע פון פארמערס איז איצט א שווערע. און באזונדערס שווער איז די לאַגע פון די פארמערס, וואָס געפינען זיך אין די געגנדן וואָס האָבן דאָס יאָר געליטן פון דער טרוקענישׂ. נאטירלאך, זיינען די אידישע פארמערס אין דער הינזיכט ניט קיין אויסנאַם. — זיי ליידן ניט מער, ווי אלע אנדערע פארמערס. און אפשר נאָך ווייניקער: פארט האָבן זיי פאר זייער הויפּט־קרעדיטאָר די "איקאַ", ווילכע איז פאראינ־טערעסירט אין דעם, אז די אידישע פארמערס זאָלן קאָנען עקזיסטירן.

ווי שווער עס איז אבער ניט די לאַגע פון די פארמערס, איז אבער זיי פארט בעסער, ווי די שטאַטיקע ארבעטסלאָזע. אמווייניקסטנס האָבן זיי זייערע היימען, איינגעגע צי ניט איינגעגע. פון וועלכע קיינער קאָן זיי ניט ארויסזעגען, אביסל פּראָדוקטן פונם גארטן, פון די בהמות און עופות פאר איינגענעס געברויך. דערצו זיינען אלע נויטבאדערפ־טיקע פון זיי, אזוי לאַנג ווי זיי זיצן אויפן באָדן, געזיכערט מיט רע־גירונגס שטיצע. אין דער פאָרם פון וועג ארבעט אָדער דירעקטן רעליף, — אזוי אז זיי זיינען זיכער מיט א וואַרימער היים, מיטן שטיקל ברויט פאר דער פאמיליע און מיט זרועה פאר די פעלדער.

אויך אין דער הינזיכט זיינען די אידישע פארמערס ניט קיין אויסנאַם. — די פון זיי וואָס נויטיקן זיך אין דער ארבעט אָדער היף וועלן עס זיכער קריגן. פונקט ווי אלע אנדערע פארמערס.

עס וואָלט דערפאר געווען אן אומזין פאר פארמערס צו לויפן איצט אין שטאָט צו זוכן דאַרטן "גליקן". זיי האָבן דאָרטן ניט קיין שום אויסזיכטן צו קריגן ארבעט, ווען די זאַל ארבעטסלאָזע איז דאָרטן אזוי גרויס. און ווען דאָס ביסל גמיינע־פארטיילונג ווערט צו־ערשט פארטיילט צווישן די ארבעטסלאָזע אייגוואוינער. די ניי־געקו־מענע, באזונדערס אויב זיי קומען פון פארם, האָבן אויך כמעט ניט קיין שום אויסזיכטן אין דער הויפּט־שטאָט פון דער פּראָווינץ. אין דער אמת, אויב זיי זאָלן אויפהערן צו לייגן, ווערט אלע מינוט אלץ מער און מער אן אנגעלעגענהייט פון דער גאַנצער פּראָווינץ.

אין דער הינזיכט פון דער אלגעמיינער לאַגע פון די פארמערס, וואָס געפינען זיך אין די געגנדן וואָס האָבן דאָס יאָר געליטן פון דער טרוקענישׂ. נאטירלאך, זיינען די אידישע פארמערס אין דער הינזיכט ניט קיין אויסנאַם. — זיי ליידן ניט מער, ווי אלע אנדערע פארמערס. און אפשר נאָך ווייניקער: פארט האָבן זיי פאר זייער הויפּט־קרעדיטאָר די "איקאַ", ווילכע איז פאראינ־טערעסירט אין דעם, אז די אידישע פארמערס זאָלן קאָנען עקזיסטירן.

ווי שווער עס איז אבער ניט די לאַגע פון די פארמערס, איז אבער זיי פארט בעסער, ווי די שטאַטיקע ארבעטסלאָזע. אמווייניקסטנס האָבן זיי זייערע היימען, איינגעגע צי ניט איינגעגע. פון וועלכע קיינער קאָן זיי ניט ארויסזעגען, אביסל פּראָדוקטן פונם גארטן, פון די בהמות און עופות פאר איינגעגעס געברויך. דערצו זיינען אלע נויטבאדערפ־טיקע פון זיי, אזוי לאַנג ווי זיי זיצן אויפן באָדן, געזיכערט מיט רע־גירונגס שטיצע, אין דער פאָרם פון וועג ארבעט אָדער דירעקטן רעליף, — אזוי אז זיי זיינען זיכער מיט א וואַרימער היים, מיטן שטיקל ברויט פאר דער פאמיליע און מיט זרועה פאר די פעלדער.

אויך אין דער הינזיכט זיינען די אידישע פארמערס ניט קיין אויסנאַם. — די פון זיי וואָס נויטיקן זיך אין דער ארבעט אָדער היף וועלן עס זיכער קריגן. פונקט ווי אלע אנדערע פארמערס.

עס וואָלט דערפאר געווען אן אומזין פאר פארמערס צו לויפן איצט אין שטאָט צו זוכן דאַרטן "גליקן". זיי האָבן דאָרטן ניט קיין שום אויסזיכטן צו קריגן ארבעט, ווען די זאַל ארבעטסלאָזע איז דאָרטן אזוי גרויס. און ווען דאָס ביסל גמיינע־פארטיילונג ווערט צו־ערשט פארטיילט צווישן די ארבעטסלאָזע ארבעטן אין דער אמת, אויב זיי זאָלן אויפהערן צו לייגן, ווערט אלע מינוט אלץ מער און מער אן אנגעלעגענהייט פון דער גאַנצער פּראָווינץ.

מיר האָבן געכטן פארעפנטלאכט א וואַרנונג צו די אידישע פארמערס. וואָס האָבן בדעה צו לויפן אין שטאָט, דאָס ניט וואָגן צו טאָן. מיר ווילן איצט די דאָזיקע וואַרנונג נאָך א מאָל באַטאָנען, פילנ־דיק, אז ס'איז אונזער פליכט צו מאַכן קלאָר פאר אזעלכע פארמערס דאָס וואָס שטיין זיי פאָר ווען זיי מאַכן אזא אומגלייקלאכן שריט.

די אידישע פארמערס האָבן די געלעגענהייט דורכצוקומען די שווערע צייטן. וויפל די נייע אידישע פארמערס זאָלן ניט ליידן, זיינען נאָך זייערע צרות אָן א פארגלייך קלענער, ווי די ליידן וואָס די אידישע פּיאָנערן פארמערס פון הירש, זאַנענעפעלד, אידנבערדזיש און א. וו. האָבן דורכגעמאַכט אין זייערע צייטן, — און א סך פון זיי זיינען דורכגעקו־מען די צרות און לעבן איצט בעסער און רואיקער ווי דער אידישער מנהם־מענדל אין שטאָט. ווילכער ליידעס א סך מער פונם קריזיס און איז הילפלאָזער קעגן אים, ווי דער פארמער.

פארמערי אין קאַנאדע איז נאָך ווייט ניט אויסגעשפּילט. אויב קאַנאדע בכלל איז ניט אויסגעשפּילט. דאָס איז די פונדאמענטאַלע אינ־דוסטריע פון לאַנד, און זי וועט עס נאָך מוזן זיין פאר יאָרן. און די פארמערס, איינשליסלעך די אידישע, זיינען דאָרטן אפילו איצט זיכערער מיט זייער צוקונפט, ווי זיי וואָלטן געווען אין שטאָט.

יעדער גרויסער עקאָנאָמישער קריזיס ענדיקט זיך געוויינלאך מיט גרעסערער קאָנצענטראַציע פון קאַפּיטאַל און מיט נייע הורבנות פון די פאַזיצעס פונם מיטל־קלאַס צו וועלכן די מייסטע אידן באַלאַנ־גען. די שטאַטיקע "גליקן" פארן קלענערן מענשן ווערן אלץ מער אויס־געשעפּט. און זיי וועלן פארבלייבן אויסגעשעפּט אפילו דאָן, ווען דער קריזיס וועט פארבייגיין. די אידישע לאַנד אין די שטעט ווערט נאָך קאַמפּליצירט דורכדעם. וואָס פאר אידן ווערט אלץ שווערער און שווער־ער צו קריגן באשעפטיקונג.

די אידישע פארמערס טאָרן זיך דערפאר ניט רירן פון זייערע ערטער. דאָרט פאר זיי מיינט אויס א סך גרעסערע ליידן. האָפנונגסלאָזי־קייט און אנטנישונגען, און פאר א סך פון זיי — אויך דעפּאָרטאַציע.

צי איז די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע א "קאָלעקטינג איידזשענסי"?

פון הרב יהודא ליב זלאָטניק

עס זיינען אנגעקומען שלעכטע צייטן אויף דער וועלט. געלט צו זאַמלען איז אלץ שווער. דערצו זיי־נען אין נעוואַרן אויסל מיר־לאך צו געבן און די נעמער אויסל מידלאך צו נעמען. עס איז דערביי געווען צו דערוואַרטן דאָס אין אזא צייט אין אונטער אזעלכע אומשטענ־דען זאָל א טעאַריע באשאפן ווערן וואָס זאָל העלפן אפילו דעם גוטן ציל־ניסט זיך ארויסדרייען פון דער אומ־אנגענעמער ארבעט צו זאַמלען געלט און איינשלעפערן זיין ציוניסטישן גע־וויסן דאָס עס זאָל אים ניט "באַדערן" און תוכחה זאָגן.

עס איז פשוט געווען א נייטוועגדיי־קייט צו געפינען א טעאַריע וויי אזוי א איד זאָל מאַנען איינדערן דער וועלט און זיך אליין דאָס ער איז א גוטער ציוניסט, א טרייער פריינט פון ציון פון לאַנד און אויסלייזונג פון דער ערד.

"די נייטוועגדיקייט איז די מוטער פון דערפינדונגען" — איז דאָ א באַ־קאַנטער ענגלישער שפּריכוואָרט. און אויב עס איז געווען א נייטוועגדיקייט צו געפינען א טעאַריע צו באַרעכטיקן די "סלעקערס" איז די טעאַריע טאַקע אויף דערפונדן געוואָרן.

און די טעאַריע איז א גאַנץ פּשוט'ע:

וואָס דאַרפסט דו איד זיך פארדרייען און א קאָפּ, דרעכן די פיס און אויס־רעדן זיך די צונג פון'ם נאָקן אום וועלכע אלאַכע דאָלאַר פאר צייט, בעסער בלאָז זיך אָן מיט א הויכער מינע פון אינטעליגענץ. זאָג דאָס דו שפּיטס אויף עלקס, ס'פאַסט נאָר אויסטן אלץ בעסער אין שענערע אויגן.

ס'מוז אבער צוגעבן, אז די איצטיקע מעסע איז געווען די ערגסטע מעסע, וואָס איז ווען ס'איז אָפּגעראַטן גע־וואָרן. די גרויסע נייט, דער מאַנגל אין ארבעט, האָבן גורם געווען, אז דאָס פאַלק־פון בכלל גאָר נים קוקט אין דער קרעמערס האָבן פשוט ניט קיין געלט. בכדי איינצוקויפן און אויסצופילן זיי־ערע ליידיקע קראַמען.

די אויסשטעלונג אויפן איצטיקן ליייפציגער יאָרמיד, וועלכער איז נאָר וואָס אָפּגעראַטן געווארן האָבן נאָר געקענט מאַכן גאַנץ קליינע געשעפטן. זיי האָבן פארקויפט וואָס ס'דאַרף האָבן אויף די תגאות. אדער וואָס איינעם האָט גראָד דריינגענד געפעלט אין זיין געשעפט.

פון דעסטוועגן האָט זיך עס געלוינט צו זעען, וועלכע שיינע זאַכן עס זיינען אין דער תגאות.

געקומען זיינען 6793 אויסשטעלער, דערפון איבער זעקס טויזנט פון דייטש־לאַנד גופא. די מערסטע אויסשטעלער זיינען געווען אין די 38 פאַלאַצן פונם צענטער אין שטאָט, ווייל צו דער האַרבסט מעסע קומען בכלל ניט די פארקויפקנטן פון שווערע מאַשינען און דאָס מאַל האָט מען אויך קיין גרויסע טעכנישע מעסע ניט אָפּגעהאַלטן.

פונדעסטוועגן זיינען אין די זאַלן פון דער טעכנישער מעסע, געווען 256 אויסשטעלער פונם בוי־פאַך, וועלכע דעלאַן, אידייען און אלע איבעריקע גר־טע און דערהויבענע זאַכן וועט געלט שיין אליין קומען, און יעדנפאַלס איז עס ניט פאר אונז קוקטער־מענשן לאַך צו נידערן פון אונזערע הויכן אַראַפּ צו נידערן פון אונזערע אויגן און זיך אָפּצוגעבן מיט אזא נידערי־קער און פשוט'ער ארבעט ווי געלט זאַמלען. אויב ס'זיינען דאָ בענשן וואָס קעמפּסן ווערן און דאָס מען זאָל זי ער־קר מן השורש זיין איידער זי פאר־ווארצלט זיך צו טיף, איידער זי פארצווייגט זיך און מאַכט חרוב און שטעלט אין סכנה דעם עצם קיום פון דער ציוניסטישער ארגאַניזאַציע און ציוניסטישער ארבעט.

און ציוניסטישע ארבעט, ניטא קיין נעפערלאַכערער זאַך ווי א באַקוועמ־ן־היימס טעאַריע, א טעאַריע וואָס מאַכט דאָס לעבן לייכטער און באַקוועמער, מער וועלן ציוניסטן זיך אָנבלאָזן און מיט גאוה דערקלערן דאָס ציוניזם איז ניט קיין "קאָלעקטינג איידזשענסי". נאָר א קולטורעלע, אידעאַלע באַוועגונג וואו געלט פארנעמט אן אומווי־ריקע און ניט וויכטיקע פּאָזיציע.

עס איז דערביי נויטווענדיק דאָס די דאָזיקע טעאַריע זאָל גלייך באַ־קעמפּט ווערן און דאָס מען זאָל זי ער־קר מן השורש זיין איידער זי פאר־ווארצלט זיך צו טיף, איידער זי פאַרצווייגט זיך און מאַכט חרוב און שטעלט אין סכנה דעם עצם קיום פון דער ציוניסטישער ארגאַניזאַציע און ציוניסטישער ארבעט.

און ציוניסטישע ארבעט, ניטא קיין נעפערלאַכערער זאַך ווי א באַקוועמ־ן־היימס טעאַריע, א טעאַריע וואָס מאַכט דאָס לעבן לייכטער און באַקוועמער.

ווער איז געקומען צום לעצטן לייפּציגער יאָריד?

פון אונזער ספּעציעלן קאָרעספּאָנדענט ז. האָבער.

וואָס ערגער די צייטן זיינען, אלץ נערעטער איז די מי וואָס מ'גיט אויסצו־נעמען אויפן לייפּציגער יאָריד. יעדער פאַבריקאַנט רעכנט דערמיט, אז ווי באַלד בעסער אויפן אויסשטעלונגס־ווארט־אויפן־פאַסונג און אינטעלעקטועלער וואָלט־אנשויאונג צו טראַכטן וועגן אזעלכע זאַכן.

פע, געלט־שמעלט! דער עיקר איז קולטור און ציוויליזאַציע. צייט־נים איז א קולטורעלע באַוועגונג, צייט־נים מוז זיך באשעפטיקן מיט הויכע פראַגן פון אייביקייט. ציוניזם האָט־נען באַלעסטיקט מיט לאָקאַלע צרות, און זיי קאָנען ניט און ווילן ניט העלפן קיין פארמערס, וואָס לאָזן א זיכערן שטיקל ברויט און קומען אין שטאָט צו זוכן בלויז צדקה. וועלן זיי מוזן אָנקומען צו די שטאָט־פּראָווארטנגען, אין דאָס לויף מיינען פאר זיי דעפּאָרטאַציע: קיין אַר־דישע קרעפּערשאַפט וועט זיך פאר זיי אין אזעלכע פאַלן ניט אָנגעמען.

-ווי שלעכט ס'איז איצט ניט אויפן פארם, איז עס אין שטאָט נאָך ערגער. און צו לויפן איצט פון פארם אין שטאָט אריין אין דאָס זעלבע וואָס לויפן פון פייער אין פלאַם. און פאר די אידישע אימיגראַנטן פארמערס איז דאָס נאָך ערגער.

מיר האָבן געכטן פארעפנטלאכט א וואַרנונג צו די אידישע פארמערס. וואָס האָבן בדעה צו לויפן אין שטאָט, דאָס ניט וואָגן צו טאָן. מיר ווילן איצט די דאָזיקע וואַרנונג נאָך א מאָל באַטאָנען, פילנ־דיק, אז ס'איז אונזער פליכט צו מאַכן קלאָר פאר אזעלכע פארמערס דאָס וואָס שטיין זיי פאָר ווען זיי מאַכן אזא אומגלייקלאכן שריט.

די אידישע פארמערס האָבן די געלעגענהייט דורכצוקומען די שווערע צייטן. וויפל די נייע אידישע פארמערס זאָלן ניט ליידן, זיינען נאָך זייערע צרות אָן א פארגלייך קלענער, ווי די ליידן וואָס די אידישע פּיאָנערן פארמערס פון הירש, זאַנענעפעלד, אידנבערדזיש און א. וו. האָבן דורכגעמאַכט אין זייערע צייטן, — און א סך פון זיי זיינען דורכגעקו־מען די צרות און לעבן אויצט בעסער און רואיקער ווי דער אידישער מנהם־מענדל אין שטאָט. ווילכער ליידעס א סך מער פונם קריזיס און איז הילפלאָזער קעגן אים, ווי דער פארמער.

פארמערי אין קאַנאַדע איז נאָך ווייט ניט אויסגעשפּילט. אויב קאַנאַדע בכלל איז ניט אויסגעשפּילט. דאָס איז די פונדאמענטאַלע אינ־דוסטריע פון לאַנד, און זי וועט עס נאָך מוזן זיין פאר יאָרן. און די פארמערס, איינשליסלעך די אידישע, זיינען דאָרטן אפילו איצט זיכערער מיט זייער צוקונפט, ווי זיי וואָלטן געווען אין שטאָט.

יעדער גרויסער עקאָנאָמישער קריזיס ענדיקט זיך געוויינלאך מיט גרעסערער קאָנצענטראַציע פון קאַפּיטאַל און מיט נייע הורבנות פון די פאַזיצעס פונם מיטל־קלאַס צו וועלכן די מייסטע אידן באַלאַנ־גען. די שטאַטיקע "גליקן" פארן קלענערן מענשן ווערן אלץ מער אויס־געשעפּט. און זיי וועלן פארבלייבן אויסגעשעפּט אפילו דאָן, ווען דער קריזיס וועט פארבייגיין. די אידישע לאַנד אין די שטעט ווערט נאָך קאָמפּליצירט דורכדעם. וואָס פאר אידן ווערט אלץ שווערער און שווע־רער צו קריגן באשעפטיקונג.

די אידישע פארמערס טאָרן זיך דערפאר ניט רירן פון זייערע ערטער. דאָרט פאר זיי מיינט אויס א סך גרעסערע ליידן. האָפנונגסלאָזי־קייט און אנטנישונגען, און פאר א סך פון זיי — אויך דעפּאָרטאַציע.

פּוילן פּראָטעסטירט פאר שמייסן "אירע אידן"

לאָמיר דאָ גלייך צום אָנהויב דערקלערן: מיר זיינען דאָנקבאר צו דער פּוילישער רעגירונג, וואָס זי האָט זיך אָנגענומען די קרעדיט פון די פּוילישע אידן, וואָס זיינען צע'מ'מית'ם געווארן אין בערלין פון די היטלעריסטן די צווייטע נאַכט ראש־השנה. און וואָס זי פאָדערט פאר זיי פון דער דייטשער רעגירונג שאַדענערזאַץ.

מיר פארשטייען, אז פּוילן האָט דאָס געטאָן מיט באַזונדער צו־פריידנהייט, צוליב דעם פאַקט אין פנים וואָס זי האָט דערמיט דערלאַנגט דער דייטשער רעגירונג, אין דעם דייטשן פאַלק, — פונקט ווי פּוילן האָט זיך גערן אָנגענומען די קריזיס פון אירע פאַלעסטינער אידן, וואָס האָבן דאָרטן געלעבן אין די ראַיאָנען אין דער פּאַלעסטינע, אָבער דייטשלאַנד, פונקט ווי דאָן ענגלאַנד, האָט בשר פארדינט דעם פאַקט אין פנים.

אין אַזאַדע זיינען מיר דאַנקבאר דער פּוילישער רעגירונג, וואָס זי לאָזט פילן מערב אייראָפּע, אז אירע "אַכט יודען" זיינען ניט אינ־גאַנצן הפקר; אין אז מען דאַרף זיך מיט זיי באַשט אביסל רעכענען, ווי מיט אינטערטאַנען פון אן אנדער מדינה.

מיר קאָנען זיך אָבער ניט העלפן ניט צו טראַכטן וועגן דעם, אז אַט די פּוילישע אידן וואָס זיינען גע'מ'מית'ם געווארן פון היטלעריסטן אין בערלין, וואָלטן אויף א האָר ניט זיכערער געווען קעגן אנטיסעמי־טישע קלעס אויף די נאַסן פון וואַרשע, לובלין אָדער לעמבערג. און דאָ וואָלט שוין ניט געווען אַפילו ווער עס זאָל זיך אָנגענומען זייער קרעדיט...

ס'איז די געשיכטע מיט די אַמאָליקע פּוילישע פריצים. — זיי פלעגן ניט ווען ליידן, ווען א פרעמדער פריץ שמייסט זייערע אידן. עס פלעגט דאָ נאָר, אז די פּוילישע רעגירונג זאָל באַשטראָפן דייטש־לאַנד דערמיט, וואָס זי זאָל שראַנק דייטשע אידן וואָס געפינען זיך אין פּוילן; דערפאר וואָס פּוילישע אידן זיינען געשלאָגן געווארן אין בערלין...

דאָס זיך אזוי נאַטירלאך, אז מען קען זיך צו קיין זאַך ניט בינדן, פיידן אפשר צום אנפאַנג, פון דער דערציי־לונג, ווען דער מלאך אויפן דאַך דערמאָנט זיך אויפן אַמאָל, אפילו אין אַ וואַסט, ער קאָן שוין מער ניט קומען אין אַמאָל.

דאָס ווייסט אויך אַלץ, אז מען קען זיך צו קיין זאַך ניט בינדן, פיידן אפשר צום אנפאַנג, פון דער דערציי־לונג, ווען דער מלאך אויפן דאַך דערמאָנט זיך אויפן אַמאָל, אפילו אין אַ וואַסט, ער קאָן שוין מער ניט קומען אין אַמאָל...

1 טאָג

ג. פ. פארטנאי
מענעדזשער

ג ע ד י י נ ק ט ! אז מיר קאָנען אייך געבן באַרונונג אויב איר פאר לאנגט, אין אלע אייערע — דריי קליינינג אָדער פארבן

PERTH DYE WORKS LTD. 37 266

GILLETT'S Flake Lye

רייניקט סינקס
רערן און די
טאָילעט שיסל

■ צעלאזט פאר אלעמיינער קלינינג ■ פולע קראפט פאר דער טאָילעט שיסל ■ פולע קראפט פאר סינק רערן

דזשילעט'ס לאי "עסט שמוץ"

*לאי זאל מיינמאל ניט צעלאזן ווערן אין הייסע וואסער.

נוצט פול־קרעפטיקן דזשילעט'ס לאי צו האלטן אלע אייערע אפלויף רערן ריין און פריי־לויפנדיק.

א קליינע קוואנטיטעט ארויינגעוואָרפן אין אייערע סינקס און אין דער טאָילעט שיסל, יעדע וואָך, וועט זיי אָפּרייניקן פון אלע שמוץ אנזאמלונגען און וועט אייך פארהיטן פון קאסטבארע ריפעיר בילס.

צו רייניקן די הויז, וועט איין טישלעפל דזשילעט'ס לאי צעלאזט אין א גאלאן קאלטע* וואסער מאכן א זיכערע פליסיקייט צו וואשן פלאָרס, טאָיילינג, רעפרידזשיריי־טאָרס און א. וו.

■

דעם
רב'ס טאָכטער
א העכסט שפאנענדיקער ראמאן פון דעם אידישן לעבן אין מיטל־אלטער
פון לעאָ וויעזענפעלד

(פארזעצונג)

און ניט שיינקענדיק חנה'לען קיין איינציקן בליק, האט ער זיך געלאזט לויפן פון איר צוריק אין הויז אריין. חנה'לע האט אים נאכגעקוקט און זי האט לאנג ניט געקאנט אפווענדן — איר־רע־אויגן פון דעם וועג, אויף וועלכן ער איז געלאפן פון איר, גלייך ווי ער וואלט געיאגט געווארן פון בייזע רוח־חות.

נאך אין דעם זעלבן אונטג, אין שול צו מנחה־מערב, האט ר' יצחק אייזיק באקאנט געמאכט פאר אלע אידן אין דער נעטא, אז ער האט באַ־שלאסן חתונה צו מאכן זיין חנה'לען מיט איינעם פון זיינע ישיבה בחורים, און אז זיי וועלן פארלאזן די שטאט באלד נאך דער חתונה. קיינע דער־קלערונגען האט דער רב ניט געמאכט.

די נייעס אז דער רב מאכט חתונה חנה'לען, האט ארויסגערופן אן אמת'ע סענסאציע, און די אידן פון דער נע־טא האבן זיך געפרייט וואס דער רב וועט אינגיכן פירן זיין געליבטע טאָ־טער צו דער חופה. באהערשט פון א גרויסער ליבע צו זייער רב און צו זיין הויזגעזינדן, האבן זיך די אידן געפילט ווי אמת'ע מחותנים. זיי האבן ארומ־גערינגלט דעם רב און זיי האבן אים געוואונשן מזל־טוב און די ווייבער האבן זיך נעקושט און זיך געוואונשן אז נאט זאל זיי צושיקן באשערטע אויך פאר זייערע טעכטער. צווישן דע־בחורים האט די באקאנטמאכונג פון ר' יצחק אייזיק, אז ער האט אויס־געוויילט שמשון'ען, ארויסגערופן א געפיל פון אייפערזוכט. שטילערהייד האבן זיי אפילו געלאכט פון אים, אבער קיינער האט זיך ניט געוואגט צו ריידן מיט ווארט, ווייל אלע האָ־בען דעם פאר'יתומ'טן בחור מקנא געווען.

קיינער האט דאן ניט געוואוסט, אז בעת אלע אידן דיינקען אז דער רב און חנה'לע פילן זיך גליקלאך, זיינען זייערע הערצער געווען פארשניי־טען. דער רב איז נישט געשלאפן ביי־נאכט און ער האט געהאלטן אין איין בעטן גאט, אז ער זאל אים באווייזן עפעס א נס און ראטעווען זיין טאָ־טער פון א פינסטערער צוקונפט, און חנה'לע אליין איז געווען אנטשלאָסן אפילו אויף דאס ערגסטע.

אין די קומענדע טעג האט מען זיך ניט'בלויז אין ר' יצחק אייזיקס הויז געגרייט צו דער חתונה, נאר אלע אי־דען אין דער נעטא האבן זיך געגרייט צו דעם יום טוב. אין יעדער הויז זיינען געגייט געווארן נייע בגדים פאר די פרויען און מיידלאך און די סוחרים אין די געשעפטן און אויף דעם פרייען מארק האבן געלייזט פיל געלט פאר ווארעס, וועלכע זיי האבן פאר־קויפט צו יענע, וואס האבן זיך גע־קליבן צו זיין מחותנים אויף דער חתו־נה.

חנה'לעס פלוצלומדיקע חתונה איז געווען דער געשפרעך פון טאג. די מערסטע בחורים, וועלכע האבן שטי־לעהייד געמאכט האפענונגען אויף דער שיינער חנה'לע, האבן מקנא גע־ווען דעם גליקלאכן חתן. די עלטערן פון די דאזיקע בחורים זיינען אבער אויך ניט געבליבן גלייכגילטיק. יע־דער טאטע און יעדע מאמע אין דער נעטא, וועלכע האבן געהאט א דער־וואקסענעם זון, האבן אין זייערע הערצער געטראגן האפענונגען, אז זיי וועלן זיך קאנען משדך זיין מיט זייער באליבטן רב.

ווען די צייט חתונה צו מאכן חנה'־לען איז אבער געקומען, האט זיי דער רב אפגעטאן א שפיצל. ער האט פאר זיין טאָכטער אויסגעקליבן א פרעמדן, א יתום, וואס אין אפילו ניט געווען צווישן די בעסטע לערנער פון זיין ישיבה און ער האט אים גענעבן זיין טאָכטער פאר א כלה.

דער פארדרוס איז געווען אזוי גרויס, אז די ערשטע טעג האט מען זיך אפי־לו ניט געכאפט, אז עפעס א גאר וויכ־טיקע אורזאך האט געמוזט באוועגן דעם רב אזוי צו אנטלויפן, זיין טאָכ־טער גאר אזוי פלוצלונג חתונה צו מאַ־כען און זי אויסגעקושט פון זיין הויז און פון דעם פירסטנטום.

געמאכט
אין קענעדע

עס איז לייכט צו זעען זיך אליין דורך דער פענסטער

פענסטער זיינען געמאכט געווארן צו זעען דורך זיי. שפיגלען צו קוקן אין זיי. טאָ האלט זיי ריין, און האלט א גלאנץ אויף זיי. האלט זיי פריי פון סקרעץ טשעס אויך — דורך רייניקן אין פוצן מיט באן אמי. דערפאר מאכט באן אמי צו גלאנצן שוין פערציק יאָר צייט. — רייניקט מיט א גלאנץ, פוצט ווען עס ריי־ניקט — אבער קראצט קיינמאל ניט — מאכט קיינ־מאל ניט פארגרעבט איירע הענט.

באן אמי האט ניט קיין גערוך. געמאכט אין א פאודער און אין א קאמפאקטן, באקוועמען קעיק. פארקויפט אין גראסערי סטארס איבעראל.

Bon Ami

"האט נאך ניט א קראץ געטאן"

POWDER & CAKE

ווען דער חתן איז שוין גע־שטאנען אונטער דער חופה — איז אנגעקו־מען זיין ווייב מיט דריי קינדער

(שלום פון זייט 2)

זיין ווייב און ניט זיינע קינדער, און אז ער האט נאר קיינמאל אין לעבן ניט חתונה געהאט, אבער נראד אין דעם זעלבן מאמענט ווען ער האט אזוי שיין גערעדט — היט איינס פון די קינדער נעגעבן א בליץ אויף מיט א שמחה, מיט א גדולה:

— טאטע!

און באלד האט זיך געגרינדעט א כאר פון אלע דריי קינדער:

— טאטע! טאטע! טאטע!

זעענדיק, אז עס זיינען פאראן "אזעלכע זאכלאכע באַווייזע" האט ער זיך מודה געווען, און נאכדעם ווי ער האט אריינגעכאפט אביסל קללות פון "חתנ'ס צד", און געווינטע קלעפ פון "כלה'ס צד" — איז ער מיט גרויס פאראד אפגעפירט געווארן אין פאלי־ציי קאמיסאריאט, פון וואנען ער איז איבערגעפירט געווארן אין תפיסה אריין ביז צו דעם פראצעס פאר האבן צוויי ווייבער.

דערהערנדיק אזעלכע רייד, האט זיך פירוויס אנגעצונדן ווי א פייער און מורא האבנדיק פאר דעם זון וועל־כער איז געווען ווי א ריז, האט ער געגנומען זידלען די מיידלאך, אבער מער פון אלעמען דער מוטער, באשול־דיקנדיק איר אז זי האט אויפגערייצט די קינדער קעגן אים. מיט אמאל איז ער צוגעלאפן צו זיין דעסק, פון דארט ארויסגענומען א רעוואלווער און מיט דער לינקער זייט דערלאנגט זיין פרוי א שטארקן קלאפ אין פנים. אז דאס רעכטע אויג איז ביי איר אויסגערו־נען. אויף דער פרוים געשריען איז צוגעלאפן דער זון און ארויסרייסנדיק מיט גוואלד די וואפן פון זיין צעוויל־דעוועטן פאטער, האט ער אויסגעשע־סען, ניט וויסנדיק אליין וואס ער טוט. די קויל האט דעם אלטן געטראפן אין הארצן און ער איז אין עטלאכע שטונ־דען ארום געשטארבן, ניט קומענדיק צו זיך.

מרס. פוירוויס איז איצט בלינד אויף אן אויג, אבער דאס איז ניט דאס ערג־סטע. דער באַ האט דערנאך זיך שטארק גענומען צום הארצן, וואס ער איז געווארן א פאטער מערדער און ער איז ארונטער פון זיינען. אט אויף אזא אופן האָ־א מענש אליין רואי־נירט זיך און זיין איינענע פאמיליע.

עדמאָנטאָן עדמאָנטאָן

עדמאָנטאָנער נאָטיצן

מיט סו פעקעט וועלכע איז געווען צוגאסט ביי אירע עלטערן, מר. און מרס. מ. פעקעט, פאר די פארגאנגע־נע צוויי מאָנאטן, האט זיך צוריקגע־קערט קיין ברענדאָן.

* * *

מזל טוב! א זון געבאָרן צו מר. און מרס. ס. קאהען, פון סזאר, אלבערטא. מוטער און קינד אין גוטן צושטאנד.

* * *

מר. און מרס. ה. נאדרין, האבן גע־נעבן א "רינער" לכבוד מר. און מרס. מ. נאזשיק, פון ווייניפעג.

מיט נאומי גאלדמאן, וועלכע האט געגנומען א זומער מייסטער קורס אין פיאנאָ, פאר צוויי מאָנאטן, פון דעם באוואוסטן פיאניסט און קאמפאזיטאר זיגמאנד סטאדזשאווסקי, פון סעאטעל, האט זיך צוריקגעקערט אהיים, קיין עדמאנטאָן.

* * *

מזל טוב! א טאָכטער געבאָרן צו מר. און מרס. ס. שוליץ. מוטער און קינד אין בעסטן צושטאנד.

* * *

מזל טוב! א זון געבאָרן צו מר. און מרס. ה. דייטש. מוטער און קינד געפינען זיך אין בעסטן צושטאנד.

* * *

מיס אנטע פאלסקי האט זונטאג געגעבן א פארטי לכבוד מיס ראוז קאר־בען, פון נארט באטלפארד.

* * *

מיס מיני קורצבערג, וועלכע איז געווען דער גאסט פון מיס ען בערג־שטיין צוויי וואָכן צייט, האט זיך צו־ריקגעקערט אהיים. קיין קאלגארי.

* * *

מר. און מרס. ב. קאהען האבן דינ־סטאג אוונט געגעבן א פארטי לכבוד מיס זעלנא דירעקטאר, פון וואנקו־ווער, וועלכע נערט זיך אין עדמאנ־טאָן אויף איר וועג קיין שיקאגא.

* * *

מר. און מרס. טעד לעוויס האבן גע־געבן א ברידזש פארטי לכבוד מיס זעל־נא דירעקטאר. מיס ען בערנשטיין האט נא־ווענומען דעם פריז, און מר. וואלפי מארגאלים. שפעטער אין אוונט איז סערווירט געווארן א לייכטער צוביס, ארויסגעהאלפן פון מיס דזשין קאהען. דער עולם האט פארבראכט א לוסטיקן אוונט.

יהודית.

DR. J. C. SHARP
דענטיסט
אפיס שטונדן, 9 ביז 5
אוונטן ביי אפאינטמענטס
Office Ph 24718; House Ph 82246
Ste. 103 Pantages Theatre Bldg.
Cor. Jasper Ave. and 102nd St.
EDMONTON, ALTA.

DR. W. A. MORGAN
Dentist
דענטאל פלייטס, "ברידזש ווארק"
איבערן פאנטידזשעס טעאטער
102 Brown Bldg. Edmonton, Alta.
Ph. 24 918—Res. 25 487

MORRIS BAKER
לאו אפיס
510 TEGLER BLDG. PHONE 27 888

Mrs. JAMES JONES
האלסייל און ריטייל
קוואליטי פיש פון לייקס און ים
מיר דעליווערן
CITY FISH MARKET
'hone 22 531 Edmonton

E. S. AGNEW
דראגיסט און סטיישענער
9546 Jasper Ave. Phone 22 432
EDMONTON, ALTA.

JACKSON BROS.
Jewelers, Diamond Merchants
מיר מאכן א ספעציאליטעט פון די ריפערס פון זיינערס און דזשעלרס, ספעציעלע אויפמערקזאמקייט צו מיעל אָרדערס.
9962 JASPER AVE., EDMONTON

NORWOOD SHEET METAL WORKS
9568-111 AVE. PHONE 72385
EDMONTON, ALTA.
ספעציאליזירן זיך אין וואריטע לופט באהייצונג דזשענעראל ריפעירס אלצדינג אין שיעט מעטאל

The Art League
EDMONTON
שניידט אויס דעם דאזיקן אדווערטייז־מענט — עס איז ווערט 20 פראצענט דיסקאונט אין אונזער סטודיא.

W. H. JACKSON
פארטרעט די
ניו יארק לייף אינשורענס קאמפאני.
פערזענלאכע באדינונג
919 McLeod Bldg.
Phones:
Office 25 805; House 72 370

PHOTOS
איז יערער פאטא
איז אפגעשפיגלט
דער צייכער און
פערזענלאכקייט
פון
דער פערזאן
Phone 25 444
פאר אן אפאינטמענט
McDERMID STUDIOS Ltd.
10133 - 101st St. Edmonton, Alta.

B. A. MOIR
פלאמבינג, היטינג און גאז פיטינג
אפשאצונגען פריי
10530 97th Street Ph. 27 556
EDMONTON, ALTA.

לאמבער און מילארבעט
פלייט גלאז
סטאר פיקסטשורס
צו
נידעריקסטע פרייזן
W. H. Clark & Co. Ltd.
109 ST. EDMONTON

מיר זיינען די
איינציקע
אויסשליפלאכע
מאנופעקטשורערס
פון
מאנומענטן
אין עדמאנטאן
איידער איר באשליסט צו קויפן א מצבה פאר אייערע ליבע און טייערע, קומט און זעט אונז, עס וועט זיך אייך באצאלן.
ALBERTA GRANITE MARBLE & STONE
10702-101st St. Phone 24 058
EDMONTON

CHAMPION'S PARCEL DELIVERY
T. M. CHAMPION, Mgr.
PHONES: 22 246—22 056
10121-101st St., Edmonton, Alta.
מיר ליפן אין שליחות.
מיר פירן רענצלאך און קאסטנס.
דעליווערן פעקלאך און מעסערזשעס.
באים און קארס צו אייער באדיונג

ער האט געוואלט זיין דער שטענדיקער הערשער אין זיין הויז —

האט זיין פרוי פארקריפלט, זיין זון איז אין א משוגעים הויז און ער ליגט אונטער א באַרג ערד

פון י. ראָזמאן

ווען דיק פוירוויס, דער אייגנטי־מער פון א סטאר, אין ליז, מאסא־טשוזעטס, וואלט ניט געווען קיין הייס בלוטיקער און ניט אביעריק גוטער מענש, וואלט ער רואיק גע־קאנט אויסלעבן זיינע יאָרן אין דעם קריין פון זיין פאמיליע, וואלט אליין געווען גליקלאך אין זיין פרוי און קינדער וואלטן זיך ניט געהאט אויף וואס צובאקלאגן. פאר זיין־הייציקער נא־טור, פאר זיין ליבע האבן צופיל זיך אליין און פאר זיין שטרעבן צו זיין דער אליין הערשער אין זיין הויז, איז זיין פרוי פארבליבן אן אייביקער קרי־פעל. דער עלטערער זון זיינער איז אין גאנצן אויסגעוואקסן אין א משוגעים הויז און ער אליין ליגט אונטער א באַרג ערד. מיר וועלן דא איבערגעבן נעגוי די דאזיקע טראגישע פאקטן, מיט וועלכער ער האט מיט עטלאכע מאָנאטן צוריק געקאבט די גאנצע שטאט.

פוירוויס, ווי געזאגט, האט געהאט א גראסערי סטאר, א שטילע, ארבעטס־זאמע פרוי, וועלכע האט אים אלע מאל אויסגעהאלפן אין די ביזנעס, כאטש זי איז געווען א מוטער פון זיבן קינדער און האט געהאט זייער א סך חיימישע ארבעט. פוירוויס האט גע־הערט צו יענעם קלאס מענשן, וואס האבן ליב צו הערשן איבער שוואכערע פון זיך און פאר שטארקערער זיינען זיי גרייט צו אנבויגן דעם קאפ. אין הויז האט ער זיך בוכשטעבלאך אויס־געפירט, ווי א קעניג. די קינדער, סיי די רדיי זין און סיי די פיר טעכטער, האבן געציטערט פאר זיין קוק און אזוי איז אויך געווען די פרוי. וואס דער מאן און דער טאטע האט געזאגט, איז געווען פארברעכנט פאר א געזעץ, וואס קיינער האט ניט געוואגט איבערצו־טרעטן. און ווען אין מאל האט פאר־סירט א פאל, אז זיין עלטערער באַ־ווס איז שוין אלט געווען פופצן יאָר, געלט, האבן זיי געפילט, אז זיי זיי־נען באַרעכטיקט צו קליידן זיך ווי אנדערע אין ניט ארומגיין ווי בעטלער און נויטיקן זיך אין א סענט. האבן זיי ביסלאכווייז אנגעהויבן צו רע־וואלטירן, פריער שטילער און מיט געגנומען זידלען די מיידלאך, אבער מער פון אלעמען דער מוטער, באשול־דיקנדיק איר אז זי האט אויפגערייצט די קינדער קעגן אים. מיט אמאל איז ער צוגעלאפן צו זיין דעסק, פון דארט ארויסגענומען א רעוואלווער און מיט דער לינקער זייט דערלאנגט זיין פרוי א שטארקן קלאפ אין פנים. אז דאס רעכטע אויג איז ביי איר אויסגערו־נען. אויף דער פרוים געשריען איז צוגעלאפן דער זון און ארויסרייסנדיק מיט גוואלד די וואפן פון זיין צעוויל־דעוועטן פאטער, האט ער אויסגעשע־סען, ניט וויסנדיק אליין וואס ער טוט. די קויל האט דעם אלטן געטראפן אין הארצן און ער איז אין עטלאכע שטונ־דען ארום געשטארבן, ניט קומענדיק צו זיך.

מרס. פוירוויס איז איצט בלינד אויף אן אויג, אבער דאס איז ניט דאס ערג־סטע. דער באַ האט דערנאך זיך שטארק גענומען צום הארצן, וואס ער איז געווארן א פאטער מערדער און ער איז ארונטער פון זיינען.

דערהערנדיק אזעלכע רייד, האט זיך פוירוויס אנגעצונדן ווי א פייער און מורא האבנדיק פאר דעם זון וועל־כער איז געווען ווי א ריז, האט ער געגנומען זידלען די מיידלאך, אבער מער פון אלעמען דער מוטער, באשול־דיקנדיק איר אז זי האט אויפגערייצט די קינדער קעגן אים. מיט אמאל איז ער צוגעלאפן צו זיין דעסק, פון דארט ארויסגענומען א רעוואלווער און מיט דער לינקער זייט דערלאנגט זיין פרוי א שטארקן קלאפ אין פנים. אז דאס רעכטע אויג איז ביי איר אויסגערו־נען. אויף דער פרוים געשריען איז צוגעלאפן דער זון און ארויסרייסנדיק מיט גוואלד די וואפן פון זיין צעוויל־דעוועטן פאטער, האט ער אויסגעשע־סען, ניט וויסנדיק אליין וואס ער טוט. די קויל האט דעם אלטן געטראפן אין הארצן און ער איז אין עטלאכע שטונ־דען ארום געשטארבן, ניט קומענדיק צו זיך.

מרס. פוירוויס איז איצט בלינד אויף אן אויג, אבער דאס איז ניט דאס ערג־סטע. דער באַ האט דערנאך זיך שטארק גענומען צום הארצן, וואס ער איז געווען א פאטער מערדער און ער איז ארונטער פון זיינען.

דאס איז געווען ווי אלעמענס אויגן זיינען געווען געווענדעט אויף דער דאזיקער פרוי און דער שיינער מיידל, וועלכע איז געגאנגען לעבן דער "ווייד־שעס" טערער פרוי אזוי טרויעריק און מוט־לאָז, גלייך ווי זי וואלט געפירט גע־ווארן צו דער שחיטה.

עטלאכע מינוט האט ער פון דער שיינער מיידל ניט געקאנט אויסקריי־סען זיינע אויגן. "אויב זי איז דאָ־דער אזעלכע שיינע טעכטער, — האט ער צו זיך אליין געזאגט, — קאנען זיי איינגעמעגן די גאנצע וועלט און זיי דארפן דערצו ניט קיין ארמייען".

נאך א ווייל איז ער צוגעגאנגען צו אייגענס פון די סוחרים, וועלכער האט געהאט אויף טישן אויסגעשטעלט זיי־נע וואר־ען, ער האט בי־ים אים עפעס קנעפיקס און ער האט אים דערביי גע־פרעגט ווער די שיינע מיידל מיט דער עלטערער פרוי זיינען.

— דאס איז חנה'לע מיט איר מר־טער, — האט דער סוחר געענטפערט, — זי איז די איינציקע טאָכטער פון אונזער באַרימטן רב. אין פיר טעג אדום קומט פאר איר חתונה.

— חתונה? — האט אים גראף געגרג איבערגעשלאגן מיט גרויס אי־בערראשונג, — חתונה האסטו גע־זאגט?

— יא. — האט דער סוחר גע־ענטפערט. — דער רב האט באשלאסן חתונה צו מאכן זיין טאָכטער און זי באלד נאך דער חתונה אוועקצושיקן פון זיין הויז צו זיין ברודער קיין פוילן. דאס וואונדערט אייך זייער, מיין הער, ווי איך זע? אבער אויף אונז וואונדערט דאס ניט ווייניק, נאר מיר פרעגן ניט קיין קשיות, ווען אונזער רב האט אזוי באשלאסן, טוט ער דאס מיט נאסט ווילן און דערפאר טאר מען ניט שטעלן קיין פראַ־געס . . .

גראף געגרג איז געווען אויסער זיך; ער האט גיט פארשטאנען וואס דאָ־קומט פאר. האט אים דען דער פרינץ ניט געזאגט אז די אידישע מיידל ליבט אים? נו, ווי קאן זי גיין חתו־נה האבן, ווען איר הארץ באלאנגט ניט צו דעם מאַן, וועלכער וועט זי פירן אונטער דער חופה?

זיין גראנאק איז געפאלן אויף דער פרינצעסן און פאר אים איז באלד קלאר געווארן, אז זי מוז האבן א האנט אין דעם, וואס דער רב האט אזוי פלוצלונג באשלאסן צו פארהייר־אטן זיין איין און איינציקע טאָכטער און איך אוועקצושיקן פון זיין הויז און פון דעם פירסטנטום.

לאנג פארבלייבן אין דער נעטא האט געגרג מער ניט געקאנט. ער איז נאך געבליבן א ווייל און ער האט פון דער ווייטנס באאבאכטעט חנה'לען, וועל־כע האט אים אזוי באצויבערט מיט איר גרויסער שיינקייט, אז ער האט פון איר ניט געקאנט אויועקרייסן קיין אויג. דערנאך האט ער אויף זיך פאר־ווארפן דעם מאנטל און ער איז שנעל אוועק אין פאלאץ פון דער פרינצעסן מיט דעם צוועק דארטן מער גע־וואויר ווערן וועגן דעם ענין.

דער יונגער גראף איז אריין אין קאבינעט פון זיין פאטער, און ער האט ביים קאנצלער געבעטן אים צו דערקלערן די געהיימניס.

דער קאנצלער איז געווען איבער־ראשט פון די פראגן, וועלכע זיין זון האט אים געשטעלט, אבער ער האט פאר אים ניט געמאכט קיין סוד אין ער האט אים דערציילט אלץ, וואס ער האט געוואוסט. דערביי האט דער גוט־מוטיקער קאנצלער אויסגעדריקט זיין באדויערן איבער דער אוממענשלאכער האנדלונג פון דער פרינצעסן קעגן דער געטלאכער מיידל, וואס שיינט צו זיין אינלאנגן אומשולדיק.

— זי איז זיכער אומשולדיק, — האט דער יונגער גראף געזאגט, — און עס איז בלויז די ראכע לוסט פון אונזער פרינצעסן וואס פארפאלגט זי און וואס מאכט זי איצט אומגליקלאך אויף דעם גאנצן לעבן. ווען עמעריץ וועט זיך צוריקקערן און ער וועט דערפון געוואויר ווערן, האט איך מר־ראַ, אז קיין שלום בית וועט מער צווישן מוטער און זון ניט זיין . . .

— דו הערסט, מיין זון, — האט דער קאנצלער זיך פלוצלונג אפגערופן, — איך ווייס ניט פארוואס און פאר וועי, אבער עפעס פיל איך אזא מיט־לייד מיט דער אידישער מיידל, גלויב מיר, כדי צו דערגיין אזוי פיל וויפיל דאס וועט אים זיין געפאלן.

ווען ער האט זיך געפונען אין דער נעטא א ווייל איז ער פלוצלונג אי־בערראשט געווארן פון דערשיינען פון אן עלטערער אידישער פרוי, אין אר־יסטאקראטישע פרוי, פאטריאכאלישן אויס זעען און פון א וואונדער יונגען און שיינער מיידל, וועלכע האט איר באַ־גלייט.

ער האט געזען ווי אלעמענס אויגן זיינען געווען געווענדעט אויף דער דאזיקער פרוי און דער שיינער מיידל, וועלכע איז געגאנגען לעבן דער "על טערער פרוי אזוי טרויעריק און מוט־לאָז, גלייך ווי זי וואלט געפירט גע־ווארן צו דער שחיטה.

עטלאכע מינוט האט ער פון דער שיינער מיידל ניט געקאנט אויסקריי־סען זיינע אויגן. "אויב זי איז דאָ־דער אזעלכע שיינע טעכטער, — האט ער צו זיך אליין געזאגט, — קאנען זיי איינגעמעגן די גאנצע וועלט און זיי דארפן דערצו ניט קיין ארמייען".

נאך א ווייל איז ער צוגעגאנגען צו אייגענס פון די סוחרים, וועלכער האט געהאט אויף טישן אויסגעשטעלט זיי־נע וואר־ען, ער האט בי־ים אים עפעס קנעפיקס און ער האט אים דערביי גע־פרעגט ווער די שיינע מיידל מיט דער עלטערער פרוי זיינען.

— דאס איז חנה'לע מיט איר מר־טער, — האט דער סוחר געענטפערט, — זי איז די איינציקע טאָכטער פון אונזער באַרימטן רב. אין פיר טעג אדום קומט פאר איר חתונה.

— חתונה? — האט אים גראף געגרג איבערגעשלאגן מיט גרויס אי־בערראשונג, — חתונה האסטו גע־זאגט?

— יא. — האט דער סוחר גע־ענטפערט. — דער רב האט באשלאסן חתונה צו מאכן זיין טאָכטער און זי באלד נאך דער חתונה אוועקצושיקן פון זיין הויז צו זיין ברודער קיין פוילן. דאס וואונדערט אייך זייער, מיין הער, ווי איך זע? אבער אויף אונז וואונדערט דאס ניט ווייניק, נאר מיר פרעגן ניט קיין קשיות, ווען אונזער רב האט אזוי באשלאסן, טוט ער דאס מיט נאסט ווילן און דערפאר טאר מען ניט שטעלן קיין פראַ־געס . . .

גראף געגרג איז געווען אויסער זיך; ער האט גיט פארשטאנען וואס דאָ־קומט פאר. האט אים דען דער פרינץ ניט געזאגט אז די אידישע מיידל ליבט אים? נו, ווי קאן זי גיין חתו־נה האבן, ווען איר הארץ באלאנגט ניט צו דעם מאַן, וועלכער וועט זי פירן אונטער דער חופה?

זיין גראנאק איז געפאלן אויף דער פרינצעסן און פאר אים איז באלד קלאר געווארן, אז זי מוז האבן א האנט אין דעם, וואס דער רב האט אזוי פלוצלונג באשלאסן צו פארהייר־אטן זיין איין און איינציקע טאָכטער און איך אוועקצושיקן פון זיין הויז און פון דעם פירסטנטום.

לאנג פארבלייבן אין דער נעטא האט געגרג מער ניט געקאנט. ער איז נאך געבליבן א ווייל און ער האט פון דער ווייטנס באאבאכטעט חנה'לען, וועל־כע האט אים אזוי באצויבערט מיט איר גרויסער שיינקייט, אז ער האט פון איר ניט געקאנט אויועקרייסן קיין אויג. דערנאך האט ער אויף זיך פאר־וואר־פן דעם מאנטל און ער איז שנעל אוועק אין פאלאץ פון דער פרינצעסן מיט דעם צוועק דארטן מער גע־וואויר ווערן וועגן דעם ענין.

דער יונגער גראף איז אריין אין קאבינעט פון זיין פאטער, און ער האט ביים קאנצלער געבעטן אים צו דערקלערן די געהיימניס.

דער קאנצלער איז געווען איבער־ראשט פון די פראגן, וועלכע זיין זון האט אים געשטעלט, אבער ער האט פאר אים ניט געמאכט קיין סוד אין ער האט אים דערציילט אלץ, וואס ער האט געוואוסט. דערביי האט דער גוט־מוטיקער קאנצלער אויסגעדריקט זיין באדויערן איבער דער אוממענשלאכער האנדלונג פון דער פרינצעסן קעגן דער געטלאכער מיידל, וואס שיינט צו זיין אינלאנגן אומשולדיק.

— זי איז זיכער אומשולדיק, — האט דער יונגער גראף געזאגט, — און עס איז בלויז די ראכע לוסט פון אונזער פרינצעסן וואס פארפאלגט זי און וואס מאכט זי איצט אומגליקלאך אויף דעם גאנצן לעבן. ווען עמעריץ וועט זיך צוריקקערן און ער וועט דערפון געוואויר ווערן, האט איך מר־ראַ, אז קיין שלום בית וועט מער צווישן מוטער און זון ניט זיין . . .

— דו הערסט, מיין זון, — האט דער קאנצלער זיך פלוצלונג אפגערופן, — איך ווייס ניט פארוואס און פאר וועי, אבער עפעס פיל איך אזא מיט־לייד מיט דער אידישער מיידל, גלויב

GILLETT'S

רייניקט סינקס
רערן און די
טאָילעט שיסל

■ צעלאזט פאר אלעמיינער קלינינג ■ פולע קראפט פאר דער טאָילעט שיסל ■ פולע קראפט פאר סינק רערן

דזשילעט'ס לאי "עסט שמוץ"

■

ביכער!—ביכער!

צו שטוינענד ביליקע פרייזן

פארשאפט זיך א שיינע ביבליאטעק

פאר איינצעלהייטן ווענדעט זיך צו

"דאס אידישע וואָרט"

אין פלאַנטער פון לעבן . . .

פון מ. ס.

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם מאַרענעס אידישן לעבן אין אמעריקע

(פאָרזעצונג)

צו אירע אויערן האָט זיך דערטראָגן א קלאַנג אזוי ווי פון א ווייטער, ווייטער מחוץ. מען האָט געשפּילט א חתונה מארש. אויסגעפּוצטע מענער און דאַמען זיינען פאַרבייגעגאַנגען הארט אריינגעקוקט אין די אויגן. אייניקע האָבן מיט די פינגער אנגעדייט אויף חתן כלה, וואָס מען האָט געפירט אונטער א חופה באהאַנגען מיט גרינע לארבער קראַנצן. אין צו איר האָט מען געלאַכט אזוי ווי מען וואָלט זיך גערייצט מיט איר. איציצער האָט, אויך, אויסן קול, געמאַכט די ברכות און אט האָט דער חתן, אויף דעם אלטמאָדישן טראַדיציאָנעלן שטייגער אנגעטראָטן מיט זיין פוס אויף א הארטער זאַך און ס'האָט זיך דערהערט א בראַזג פון גלאָז.

אבער עס זאָלן נים זיין די, לייד טער א חופה, נים גרינע לארבער קראַנצן, אין צו איר האָט מען געלאַכט אזוי ווי מען וואָלט זיך גערייצט מיט איר. איציצער האָט, אויך, אויסן קול, געמאַכט די ברכות און אט האָט דער חתן, אויף דעם אלטמאָדישן, טראַדיציאָנעלן שטייגער אנגעטראָטן מיט זיין פוס אויף א הארטער זאַך און ס'האָט זיך דערהערט א בראַזג פון גלאָז.

אבער עס זאָלן נים זיין די, לייד

דעם פון דעם ראַזיקן מענשן, צו לייד דעם ער אזוי צוליב איר, אדער נים. איינס אין ביי איר געווען זיכער: דער מענש איז איר געווען זייער נאָענט אין ליב, דער נאָענטסטער אין ליב. סטער מענש וואָס זי האָט איצט געראָט אויף דער וועלט, אין זיינע ליידן האָבן נאָך פאַרגעסערט אירע איינענע.

איצט איז ער געזעסן לעבן איר, א שטילער, א פאַרטראַכטער, א דערשלאָגענער. צוואַל האָט זיך א ביסן אויסגערוהיקט פון זיין ברוסט. ס'איז געווען ביינאַכט, אין דעסטאַראָן איז געווען האַלב־שאַטענדיק און שטיל. ווייניק מענשן זיינען געזעסן אַרום די טישן, די ווייטערס האָבן קיין סך אַרבעט נים געראָט, און אויך דעי איז נים געווען ביזיי. ניטן־גער איז פאַרטיק געוואָרן מיט זיין אַרבעט. ער האָט געראָט צייט ביז סאַפּער. ער איז צוגעקומען צו איר שטילערהייט און האָט אָן ווערטער, זיך אויסגעזעצט אויף א בייגקל לעבן איר.

— וואָס איז אייך אַלטער פריינט?

— האָט זי ווידער גערעדט צו אים — איך זע אַז אַז מיט יעדן טאָג ווערט די זאַרג אַלץ גרעסער אויף אייער פּנים.

גער האָט אַלץ נעשווייגן. שווייגענדיקערהייט האָט ער אויפגעהויבן דעם קאַפּ און האָט א קוק געטאָן מיט זיינע גרויסע אויגן. א לייכטער שמייכל, געמישט מיט ווייטאָג, האָט זיך באַוויזן אויף זיינע ליפּן.

— איר שווייגט? — האָט זי ווידער גערעדט צו אים — האָט איר מיר נאָר נים וואָס צו זאָגן? איר פלעגט דאָך אזוי ליב האָבן צו ריידן צו מיר.

— איך שווייג, ווייל איך האָב נים וואָס צו זאָגן — האָט ער שטיל געענטפערט.

— איר מיין אַז ס'איז פאַרקערט, — האָט זי מיט א שמייכל געזאָגט.

פאַרקערט? וואָס מיינסטו, קינד?

— איך מיין האָט זי געזאָגט, — אַז איר שווייגט ווי פאַרדראָסן, ווייל איר האָט צופיל צו ריידן...

גער האָט א שמייכל געטאָן און האָט געזאָגט:

— דו ביזט א קלוגע, רעי.

און ער איז ווידער שטיל געבליבן. דער האָט אויך געשווייגן. זי האָט נים געוואָלט אַז צווינגען צו ריידן. זי האָט נים געוואָלט פאַרשאַפן אים נאָך מער ליידן. אבער זי האָט געפילט אַז זיין שווייגן דריקט זי זייער שווער. גער איז געזעסן און האָט געשווייגן. צו וואָס ריידן? און וואָס זאָל ער ריידן? און וואָס קאָן ער איר דען זאָגן? קען ער איר דען זאָגן וואָס עס לינט ביי אים אויפן האַרצן? קען ער איר דער־

דען פון דעם ראַזיקן מענשן, צו לייד דעם ער אזוי צוליב איר, אדער נים. איינס אין ביי איר געווען זיכער: דער מענש איז איר געווען זייער נאָענט אין ליב, דער נאָענטסטער אין ליב. סטער מענש וואָס זי האָט איצט געראָט אויף דער וועלט, אין זיינע ליידן האָבן נאָך פאַרגעסערט אירע איינענע.

איצט איז ער געזעסן לעבן איר, א שטילער, א פאַרטראַכטער, א דערשלאָגענער. צוואַל האָט זיך א ביסן אויסגערוהיקט פון זיין ברוסט. ס'איז געווען ביינאַכט, אין דעסטאַראָן איז געווען האַלב־שאַטענדיק און שטיל. ווייניק מענשן זיינען געזעסן אַרום די טישן. די ווייטערס האָבן קיין סך אַרבעט נים געראָט, און אויך דעי איז נים געווען ביזיי. ניטן־גער איז פאַרטיק געוואָרן מיט זיין אַרבעט. ער האָט געראָט צייט ביז סאַפּער. ער איז צוגעקומען צו איר שטילערהייט און האָט אָן ווערטער, זיך אויסגעזעצט אויף א בייגקל לעבן איר.

— וואָס איז אייך אַלטער פריינט?

— האָט זי ווידער גערעדט צו אים — איך זע אַז אַז מיט יעדן טאָג ווערט די זאָרג אַלץ גרעסער אויף אייער פּנים.

גער האָט אַלץ געשווייגן. שווייגענדיקערהייט האָט ער אויפגעהויבן דעם קאַפּ און האָט א קוק געטאָן מיט זיינע גרויסע אויגן. א לייכטער שמייכל, געמישט מיט ווייטאָג, האָט זיך באַוויזן אויף זיינע ליפּן.

— איר שווייגט? — האָט זי ווידער גערעדט צו אים — האָט איר מיר נאָר נים וואָס צו זאָגן? איר פלעגט דאָך אזוי ליב האָבן צו ריידן צו מיר.

— איך שווייג, ווייל איך האָב נים וואָס צו זאָגן — האָט ער שטיל געענטפערט.

— איר מיין אַז ס'איז פאַרקערט, — האָט זי מיט א שמייכל געזאָגט.

פאַרקערט? וואָס מיינסטו, קינד?

— איך מיין האָט זי געזאָגט, — אַז איר שווייגט ווי פאַרדראָסן, ווייל איר האָט צופיל צו ריידן...

גער האָט א שמייכל געטאָן און האָט געזאָגט:

— דו ביזט א קלוגע, רעי.

און ער איז ווידער שטיל געבליבן. דער האָט אויך געשווייגן. זי האָט נים געוואָלט אַז צווינגען צו ריידן. זי האָט נים געוואָלט פאַרשאַפן אים נאָך מער ליידן. אבער זי האָט געפילט אַז זיין שווייגן דריקט זי זייער שווער. גער איז געזעסן און האָט געשווייגן. צו וואָס ריידן? און וואָס זאָל ער ריידן? און וואָס קאָן ער איר דען זאָגן? קען ער איר דען זאָגן וואָס עס לינט ביי אים אויפן האַרצן? קען ער איר דער־

ציילן פון וואָס ער ליידט? אַליין, פאַר זיך, מיט זיין אייגענעם סוד... אייביק... אפשר ביז'ן קבר...

ער האָט זיך אויפגעהויבן.

— איר ווילט אויסקעהן, מר. גער? ער האָט געשאָקלט מיטן קאָפּ.

— יאָ, איך וועל אַרויסגיין באַלד.

— ס'איז מיר אומעטיק אין אייך, — האָט זי געזאָגט מיט א שמייכל.

ער האָט אויף איר א קוק געטאָן מיט א טיפן אומעט אין זיינע אויגן.

— דו אין איך — האָט ער געזאָגט צו איר, — מיר זיינען ביידע פאַר שאַלטענע מענשן...

רעי האָט א ציטער געטאָן.

— זאָגט עס נים... זאָגט עס נים!

מיר זיינען פון קיינעם נים פאַרשאַלט.

— ביי מיר האָט גאָט צוגעגעבן אַלץ וואָס איך האָב געהאַט. — האָט גער געקרעכצט, — דיך האָט ער נים

רוקחס'ס כשר סקאָורינג פּוידער

צום שייערען און פּוצען אַלעס אין דער היים.

אנערקענט אַלס די בעסטע זיים פּילע יאָהרען.

היט זיך פאַר נאָכגעמאַכטע!

צו באַקומען אין אַלע גראָסערים

L. ROKEACH & SONS, Inc.
Brooklyn, N. Y.

סיטי אָף ווייניפּעג נאָטיס

מוניציפּאַלער ליסט פון ווייליער, 1931

נעמט אין אַכט, אז דער ליסט פון ווייליער פון דער שטאָט ווייניפּעג וועלכע זיינען באַרעכטיקט צו שטימען אין די מוניציפּאַלע וואַלן פאַר דעם אויבערשטן יאָר, איז דעם טאָג פאַרעפנטלעכט געוואָרן, און אַז יעדער ווייליער אדער וועלכע עס איז פעהיק אין באַרעכטיקט צו זיין א ווייליער, קאָן אָפּשלייען צו האָבן דעם נאָמען פון ווייליער עס איז פעהיק זאָן צוגעגעבן צו דעם דערמאָנטן ליסט וועלכער איז באַרעכטיקט צו שטימען, אדער דעם נאָמען פון ווייליער עס איז פעהיק וואָס איז אַרונטערגעגומען געוואָרן פון דעם דערמאָנטן ליסט וועלכער איז נים באַרעכטיקט צו שטימען, לויט די רעגולאַציעס פון דעם וויניפּעגער טשאַפּטער.

און ווייטער, נעמט נאָטיס, אז די געזעצנטע אפּליקאַציע קאָן געמאַכט ווערן צו דעם אסעסמענט קאָמישענער **אין פאַרלויף פון דרייסיק טעג פון דעם דאַטום וואָס דאָס ווערט געשריבן**, און אז אויא אפיל וועט אויסגעהערט ווערן אין א קאָורט פאַרהער דושאַנ־יש, דאָנערשטיק אין ווייניפּעג דעם 15טן סעפּטעמבער, 1931.

דרישיימט ג. העי,
סיוויק אפיסער,
אסעסמענט קאָמישענער
קינג סטריט
פון דער שטאָט ווייניפּעג.

נ. ב. — דעם ליסט קאָן מען זעהן און עקזאַמענירן אין אפיס פונם סיטי קלערק, סיטי האַל, און אין אַלס אפיס פון דעם אסעסמענט קאָמישענער, סיוויק אפיסעס, קינג סטריט, ווייניפּעג. אין אַפּיל בנוגע דעם דערמאָנטן ליסט קאָן מען מאַכן אין אפיס פון דעם דערמאָנטן אסעסמענט קאָמישענער.

ווען "גוטע צייטן" וואָלטן געווען א שטענדיק זיכערע זאַך, וואָלטן מענשן געהאַט ווייניק צו זאָרגן — זיי וואָלטן זיך נים געדאַרפט אַנשטרענגען — זיי וואָלטן פאַרלאָרן זייער אַמבּיציע, זייער שטרעבונג צו עטוואָס בעסערס, העכערס . . .

דער איצטיקער "קריזיס", דער חורבן וואָס די "דעפּרעסיע" האָט פאַראורזאַכט, דאָס איז נים מער ווי דער אויסדרוק פון א שטילשטאַנד, א פּויזע, צווישן צוויי ריזיקע כוואַליעס פון "פּראָספּעריטעט" — די וואָס איז אוועק — און די וואָס איז אויפ'ן וועג . . .

"דאָס אידישע וואָרט" איז פאַר יאָרן לאַנג געווען פאַרבונדן מיט די דערפאָלגרייכסטע אונטערנעמונגען. די זייטן פון איין אייניציקער אלטער אויסגאַבע פון אונזער צייטונג, אנטהאַלט א גלענצנדע זאַמלונג פון "אדווערטייזמענטס" וואָס שפּיגלט אָפּ דעם גוטן האַנדלס־צושטאַנד פון יענע "גוטע צייטן".

אין פלאַנטער פון לעבן . . .

פון מ. ס.

(פאָרזעצונג)

צו אירע אויערן האָט זיך דערטראָגן א קלאַנג אזוי ווי פון א ווייטער, ווייטער מחוץ. מען האָט געשפּילט א חתונה מארש. אויסגעפּוצטע מענער און דאַמען זיינען פאַרבייגעגאַנגען הארט אריינגעקוקט אין די אויגן. אייניקע האָבן מיט די פינגער אנגעדייט אויף חתן כלה, וואָס מען האָט געפירט אונ־

רעדוואוד פּאַבליק מאַרקעט

רעדוואוד און מיין סטריט

הערקוואַרטערס פאַר העכסטע פּאַרטן

פּרוכטן, פלייש, פּאולטרי (עופות), פיש, פּוטער, מילך, אייער, גראָסערים, קאַנפעקשאָנערי, לייט לאָנטשעס, געבעקס פּראָדוקטן און א. וו.

פריינ זיינען האַלב אומזיסט. פאַר אייער באַקוועמלאַכקייט געפינט זיך אין מאַרקעט א שוחט

שפּאַרט איין געלט! קויפט אַלעס דאָ!

Classified Section קלאַסיפיייד סעקשאָן

פּאַפּיאַלע פריינען פאַר אַדווערטייזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אָפּטיילונג

איין פּאַל, 5ס. פאַר אַנייט ליין — 3 מאָנאַטן, $2.15 אַנייט ליין
פאַר א וואָר, 20ס. " " — 6 מאָנאַטן, $4.00 " "
פאַר א מאָנאַט, 75ס. " " — פאַר 1 יאָר, $7.50 " "

:: צו פאַרקויפן ::
FOR SALE

5 רומיקע באַנגאַלאָו איסט אויף מיין סטריט, שענסטע געגנט אין נאָרט ענד. בעסטע מאַטעריאַל און אַלע נייס־טע איינריכטונגען, הייסע וואַסער באַ־הייצונג, אָן ווייפּל א גרויסע מציאה, פאַר $5.000. מוז געזען ווערן כדי צו באַגרייפן און אַפּשאַצן די שיינקייט און קוואַליטעט פון מאַטעריאַלן און געבוי.

מאָוואינג פּיקטשור אין א פּראַגרע־סיווער מאַסקאַטשעוואַן שטעטל פון 750 איינוואָינער. שיינער זומער רע־זאָרט און אויך א גרויסע באַפעלקערונג פּראָגרעסיווע פאַרמערס. איינגנטימער וויל פאַרבייטן פאַר וויניפּעגער פּראָ־פּערטי.

סוויטס צו פאַרדענטן

באַלפּוריא אַפּאַרטמענטס, קאָר. אַט־לאַנטיק און אייקינס, אויסגעפיקסט אויף שעסטן אופן, מיט רעפרידזש־טיאָרס. 3 רומס, $42.50.

קראָכען בלאָק, באַראָוס עווע. אַוק פּינשיינג, מאָדערניסטישע דעקאָר־ציעס. 2 רומס אין קיטשענעט, $30. 3 רומס, $35.

נאָבל בלאָק, אלפּרעד עווע, אוק פּי־נשיינג, שיינע גרויסע צימערן, 3 און 4 רומס, רענט $35 און $40.

נאָבל אַפּאַרטמענטס, סס. דזשאַנס עווע, שיינע ליכטיקע רומס. 4 רומס $40. 5 רומס $35.

רעגפּריי אַפּאַרטמענטס, קאָרנער מאַנטאַן און פּאַוערס, אוק פינישינג, שיינע ליכטיקע רומס. 3 רומס אין קר־טשענעט $37.50.

3 רומס אין זומער קיטשענע, אין פּריטשאַרד אין טשאַרלס סטריטס, רענט $17.

5 רומס אין א סאַן רום נייע באַנ־גאַלאָו, אוק פינישינג, אוק פלאָרס, אַטריק צו מיין דעם 15טן דעפּעמע־בער. רענט $40.

געלט צו לייען אויף בילדינג אינטע־רעסט.

אינשורענס פאַר אַלערליי צוועקן.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאָנס 761 55 און 807 53

צו פאַרקויפן א 6 רום הויז, פולי מאָ־דערן, אין פּוירסט קלאַס קאַנדיישאָן, זיך־וועגן אין 148 אַלפּרעד עוועניו אויסן פון מיין סטריט.

צו פאַרקויפן א קליינע שניידער שאָפּ ביילין, די ריכטיקע פּערזאָן קאָן מאַכן א שיין לעבן. זיך ווענדן אין 578 בראַדוועי עוועניו.

:: צו פאַרדענטן ::
FOR RENT

באַלטיק אַפּאַרטמענטס
קאָר. אייקינס און מאַנטאַנאַ

צו פאַרדענטן 3 און 4 רום סוויטס שיין דעקאָרירט, סקרינד באַלקאָנס רענט רעזאָנאַבל. זיך ווענדן צום קערטייקער, סוויט "די", טעלעפאָן 56 668.

צו פאַרדענטן א 5 רום סעמי מאָדערן הויז, זיך ווענדן צו
MISS PATTERSON
465 Flora Ave. Winnipeg

צו פאַרדענטן א 2 רום־סוויט אין א פריוואַטער הויס. עלעקטריק אויוון, הייסע וואַסער, נוצן פון טעלעפאָן, זיך ווענדן אין 236 אַטלאַנטיק עוועניו, טעלעפאָן 51 969.

צו פאַרדענטן צוויי אדער דריי רומס מיט אַלע באַקוועמלאַכקייטן. זיך ווענ־דען אין 317 סס. דזשאַנס עווע.

צו פאַרדענטן 102 און 104 לאַסטער סטריט, יעדע הויז מיט 6 רומס, פולי מאָדערן, ניי דעקאָרירט. $25 א מאָ־נאַט. זיך ווענדן אין 93 גרענוויל סט.

סוויט צו פאַרדענטן

ראָמאַנאַ קאָורט, 269 פּרינסעס עוו. 3 רומס אין באַד אין מאָדערנעס בלאָק, עלעקטריק רענדזש, $32 ביז $41 א מאָנאַט. קאָן אַריינמיטן דעם 1טן אַק־טאָבער. זיך ווענדן צום קערטייקער.
RAMONA COURT
269 PRITCHARD AVE.

צו פאַרדענטן א האַלבע סטאָר מיט 2 גרויסע רומס, גוט פאַר יעדן סאָרט ביזנעס און וואָוינונג, אדער פאַר אָן אפיס און וועהרהויז. אדער מאָנופעק־טשורינג. רענט ביליק, גוטער לאָקיי־שאָן. 140 אסבאָרן סטריט, קאָרנער גראַנוויי.

ב. אַבראַמאָוויטש

וועלכער האָט פאַר 9 יאָר צייט געאַרבעט פאַר דער

פייאַניר לאָנדרי קאָמפּאַני

אין נעטריי געדינט די קאַסטאָמער זיינע — איז לעצטנס, אָן גוטע גענוג אורזאַכן, אָפּגעגאַנגען געוואָרן פון זיין שטעלע. אַלע זיינע קאַס־טאָמערס פאַרשטייען ווי שווער עס איז צו באַקומען אַן אנדער שטעלע איצט. און ער אַפּעלירט צו איך־אַז אַלט אים העלפן צו באַקומען אַ־ריק זיין שטעלע.

אַדווערטייזט אין "דאָס אידישע וואָרט"

:: פערזענלאַכעס ::
PERSONAL

וואָלן און נייסטער פאַסאָן טראַנס, גאַ־ראַנטירטער קורס $5.00. טעפּ דענסינג קלאַסן פאַר ביזנעס מיידלאַך, קלאַסן פאַר קינדער.

פּראָפעסאָר און מיס סקאָט
LYCEUM PRIVATE STUDIO
Phone 88 106

היים און אָפּיס פאַרניטשור פאַרלאַנגט
פאַר מזומן געלט.
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

שדכנים ביוראָ

ליידיס און דזשענטלמען פון יערן עלטער און קלאַס, אייניקע מיט געלט און היימען, נאָר זיי זיינען איינזאַמ־טע וויינען עפּעס שידוכים אַראַנזשירט. שטרייסנד אַדרעס שרייבן — די מענערזשער, רום 2, 882 דאַנאַלד סט., 4 מירן פון נאָסר דיים עוועניו.

מעדיציניישער מאַסאַזש
פרס. ח. עדעלסאָוויטש, פּראָפעסיאָנעלע אַמאַזשיסטן, אויסגעפּרובירטער דערפאָלג אין אַמאַרענדען אַמאַרעיזעס און אַלע מעדאַלס פון יומאַטיס.
838 SOMERSET BLOCK
Ph. 88 066 Res. 56 756

MARBLE & GRANITE CO.
CAMPBELL BROS.
מיר פּספּעציאַליזירן זיך אין מאַכן פאַר שייזענע אידישע מצבות — זעט אונ־ער אויסשטעלונג אויזער אין באַ־שטעלט ערגענץ אַנדערש. אונזערע פּרייזן דיין אויזער. קומט אריין פריינ, זיינען זייער כשפּיקע.
90 Hespeler Ave., Phone 501 495

מוואוינג פּעקינג
קרייטינג שיפּינג
25 817 — מיינימס — 25 817
National Cartage & Storage Ltd.

ב. הערמאַן, 492 סעלקירק עווע. אנט־קעגן אַרעצקיס סטאָר. ערשט קלאַסי־קער זייגערמאַכער און נאַרשמידס. אַרבעט געמאַכט צו סעמיקע פריינ.

מיר האָבן קאָרס וואָס פאַרן יערן טאָג אין אַלע דיראָעקשאָנס

מאַכאַר טוריסטן
מאַכט אייערע רעזערוואַציעס אין פאַראויס.
AUTO TRANSPORTATION BUREAU
382 Donald St. Phone 86 139

שפּיין פעקלאַך קיין רוסלאַנד
צוליב די נייע רעגולאַציעס ווערן שפּיין פעקלאַך צוגעשטעלט צו אייערע פריינט פריי פון דיוטי. קומט אריין אדער שרייבט פאַר א פריינ ליסט צו:
G. P. FRIESON
Phone 54 087
178 Burrows Ave., Winnipeg, Man.

אינשורענס
די עלטסטע און ראַיעלסטע לעבנס פייער און אַוטאָמאָביל אַסאָסיאַנס
ריל עסטייט
שנעלע, אַרענטאָמאַע באַהאַנדלונג פאַר קויפער און פאַרקויפער. מאָרטגע־דזשעס און לאָאַנס אונזער ספּעציאַליטעט
שיפּס קאַרטן און געלט שיקונג
דורך "באַלטיק אַמעריקאַ ליין"
געשעפט געלעגנהייטן
דער גרעסטער אויסוואָל פון גוטע גע־שעפטן אין שטאָט און אין קאַנטרי. עס וועט זיך אייך באַצאָלן זעהן
ח. פּערלמאַן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. Phone 51 000

ארבעטער פאַרלאַנגט
HELP WANTED

פאַרלאַנגט א מאַן—איך האָב א גוטע פּראָפּאָזישאָן פאַר א מאַן מיט א לעיט מאַדעל 4 טירן סעדאַן, זיך ווענדן צווי־שען 5 און 8 נ. מ. אין 508 סקאָט בילדינג, 272 מיין סטריט.

געשעפט געלעגנהייטן

א סנעק פאַר קעש! א פרוכט סטאָר אין צענטער פון שטאָט מיט פאַרקויפט ווערן. אורזאַך מוז פאַרלאָזן די שטאָט. סטאָק אין פּיקטשורס פאַר $400. זיך ווענדן 543 עלים עווע.

:: צו פאַרדענטן ::

3 און 4 רום סוויטס צו פאַרדענטן אין וואָרפּיגן בלאָק. הייסע וואַסער טאָג און נאַכט. ביליק רענט. זיך ווענדן אין 203 מעקגרעגאָר סטריט.

צו פאַרדענטן א שיינע געפּוירנישטע רום אין א בלאָק מיט אַלע באַקוועמ־לאַכקייטן, ביי א קאַפּל אָן קינדער. פּאַסיק פאַר א סינגל פרוי אדער מאַן. ביליק רענט. ווענדן אין 1000 מיין סטריט, קאָר. פּריטשאַרד, סוויט 8.

2 רום סוויט, גרויסע ליכטיקע רומס, גוט, עלעקטריק, טעלעפאָן און אַלע באַ־קוועמלאַכקייטן, מעסיקע רענט צו די ריכטיקע שכנים. זיך ווענדן אין 367 טשאַרלס סטריט.

צו פאַרדענטן 1 אדער 2 רומס מיט אדער אָן באַד. גרויסע ליכטיקע רומס אַלע באַקוועמלאַכקייטן, מיט א טעלע־פאָן. זאָגט צו מיין סטריט. זיך ווענדן אין 233 פּריטשאַרד עוועניו.

ווייסט איך?

1. אז ווען איך שיקט געלט אהיים דורך דער קענעדיען נעשאָנאַל עקספּרעס

CANADIAN NATIONAL EXPRESS

אין אייער געלט נאַראַנטירט פון קאַנאַדער נאַציאָנאַלער אייזי־באַן, דאָס אייגנטום פון דער־קאַנאַדער רעגירונג?

2. דאָס געלט ווערט אויסגעצאָלט אין דאָלאַרן אין דעם געלט פון דעם באַטרעפנדן לאַנד, דירעקט צו דער הויז.

3. א סכלה פאַר אייער געלט, אונ־טערגעשריבן פון דעם צו וועמען עס איז געשיקט אין דער אלטער היים, ווערט צוריקגעקערט צו אייך צו ווייזן אויך אז דאָס געלט איז אויסגעשטעלט געוואָרן צו דער ריכטיקער פּערזאָן.

פאַר יעדער ווייטערדיקער אינפאָר־מאַציע ווייס איך געבעטן שרייבן צו:

W. H. BRYCE, Manager
Money Order Dept.
Canadian National Express
355 McGill Street, Montreal

ר' יעקב דוב בר' ישראל פידלמאַן ע"ה.

די אפיסערס און אַלע מיטגלידער פון דער אשכנזי של שיקן זייער מיטפּסטן מיטגעפיל און ברייטס צו אונזער ווערדיקן מיט־גליד און געוועזענעם פּרעזידענט, מר. משה דאַרפּמאַן מיט זיין פרוי און קינדער, אויף דעם גרויסן פאַרלוסט פון זייער פאָטער און זיידן, און מיר ווינשן זיי מער פון קיין צער נים וויסן.

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

אשכנזי של

ציצ פון אַ ווייטן לאַנד

(פּאָעמע)

ווי אַ ציצ פון אַ ווייטן לאַנד
אַ ציצ פון אַ ווייטן לאַנד
אַ ציצ פון אַ ווייטן לאַנד